

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการผลักดันการปฏิรูปการเมือง

นางสาวปวีณา อินวษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0622-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1๑๐๐๒๒๐1

- 6 ๒๕.๔. 2546

THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS
IN PUSHING FOR POLITICAL REFORM

Miss Paveena Invasa

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Political Science

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0622-5

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

ปวีณา อินวะษา : บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการผลักดันการปฏิรูปการเมือง.
(THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN PUSHING
FOR POLITICAL REFORM) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. จำนวนหน้า 140 หน้า.
ISBN 974-03-0622-5

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทอย่างไร ในการ
ผลักดันการปฏิรูปการเมืองโดยให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540)
และวิเคราะห์ผลสำเร็จของการผลักดันรัฐธรรมนูญว่าเป็นการสะท้อนถึงความเข้มแข็งขององค์กร
พัฒนาเอกชนหรือไม่

การวิจัยเรื่องนี้ใช้การศึกษาย้อนหลัง และการศึกษาเชิงพฤติกรรมทางการเมือง โดยศึกษา
วิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบด้วยเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง และจากการสัมภาษณ์บุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ในขั้นตอนการผลักดันให้รัฐสภายอมรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
ฉบับปี พ.ศ. 2534 มาตรา 211 เพื่อให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และการสร้างกระแส
กดดันต่อรัฐสภาให้ผ่านความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ผลสำเร็จของการผลักดันสะท้อนถึง
ความเข้มแข็งขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการรวมตัวและทำงานเป็นเครือข่ายในการรณรงค์ ระดม
การมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยการใช้สื่อต่าง ๆ และการใช้สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวกดดัน
รัฐบาลและรัฐสภา ทำให้เกิดพลังของฝ่ายสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง แต่ในการ
ผลักดันข้อเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ข้อเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่ที่ปรากฏใน
รัฐธรรมนูญไม่ได้เกิดจากอิทธิพลขององค์กรพัฒนาเอกชน แต่เป็นเจตนาของสมาชิกสภาร่าง
รัฐธรรมนูญ และข้อเสนอที่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นที่ยอมรับ แม้ว่าองค์กร
พัฒนาเอกชนจะรวมตัวกันเคลื่อนไหวอย่างมีพลัง ก็ไม่สามารถผลักดันให้ได้รับการตอบสนองได้

ภาควิชา..... - .....ลายมือชื่อนิติ..... *Jan Innw*

สาขาวิชา..... รัฐศาสตร์ .....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Wattana Chaiyap*

ปีการศึกษา..... 2544 .....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

AN ABSTRACT

4081906024 : MAJOR POLITICAL SCIENCE

KEY WORD : CONSTITUTION/MOVEMENT/AMENDMENT/REFORM

PAVEENA INVASA : THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN PUSHING FOR POLITICAL REFORM. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, 140 pp. ISBN 974-03-0622-5.

The purpose of this research is to study the role of NGOs. in pushing for political reform, particularly in drafting the current Constitution B.E. 2540 (1997). The analysis is to focus on their success in pushing for the approval of the Constitution, seeing if such outcome reflects the strength of NGOs.

This research employs a combination of approaches namely retrospective and political behavior study. The research has been conducted through various documents both primary and secondary, and through interviews.

The result of study shows that the process of pressing the National Assembly for the amendment of the Constitution B.E. 2534 (1991), Section 211 so as to pave the way for drafting the new Constitution of 1997, as well as the formation of political pressure for the promulgation of the Constitution of 1997 reflect NGOs' capability in solidifying alliances and forming networks for political campaigns and mobilizing public participation. These political campaigns were done through various means such as employing media and different symbols in expressing their demands to the National Assembly and the Government. These means largely generated public support for drafting the current Constitution. Nevertheless, any provisions in the current Constitution which were in accord with NGOs' recommendations, did not arise from NGOs' political pressure but from the will of members of the Constitution Drafting Assembly. Also, their recommendations that had failed to be taken into consideration by the CDA. members at the beginning stage have never been any later acknowledged by the members even though NGOs. are able to form the movement in inserting pressure for their recommendations to be heard.

Department..... Student's signature.....

Field of study..... Political Science..... Advisor's signature.....

Academic year..... 2001..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในเกียรติคุณและอรรถคุณูปการที่ รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ ศ.ดร.สุจิต บุญบงการ ได้มอบให้กับผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้แนวทาง คำแนะนำ ตลอดจนตรวจอ่านต้นฉบับอย่างละเอียด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ และผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จคือ ศ.ดร.กระมล ทองธรรมชาติ รศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี ผศ.ดร.ฉันทนา หวันแก้ว และรศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พลเอก วีรยุทธ อินวษา และคุณยินดี อินวษา ผู้เป็นบิดามารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์และทุ่มเทกำลังใจให้เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอจารึกพระคุณของท่านให้ปรากฏไว้ ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากคุณชมชนก วงษ์ฐากร กรรมการผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์ที่ได้จัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์และขอขอบคุณบุคคลอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่กรุณาช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันที่ได้อบรม ปลูกฝัง และประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ปวีณา อินวษา

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
	กิตติกรรมประกาศ	ฉ
	สารบัญ	ช
	บทที่	
1	บทนำ	1
	ความสำคัญของปัญหา.....	1
	สมมติฐาน.....	3
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	วิธีดำเนินการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ข้อจำกัดของการวิจัย	5
	แนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย	5
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
	การนำเสนอรายงานการวิจัย	6
2	กรอบความคิดในการวิเคราะห์	8
	แนวความคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล	8
	แนวความคิดเรื่องประชาสังคม	17
	กลุ่มผลประโยชน์และประชาสังคมในการปฏิรูปการเมือง : กรอบการ วิเคราะห์บทบาทและความเข้มแข็งขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	26
3	องค์กรพัฒนาเอกชนกับการผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2534 มาตรา 211	28
	ความเป็นมาขององค์กรพัฒนาเอกชนในบทบาททางการเมือง	28
	กระแสเรียกร้องการปฏิรูปการเมือง	33
	คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยกับแนวความคิดปฏิรูปการเมือง.....	35
	การแก้ไขมาตรา 211 ของรัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2534	38
	ความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนในการผลักดันการแก้ไข รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2534 มาตรา 211	46

	วิเคราะห์ผลสำเร็จในการผลักดันการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พุทธศักราช 2534 มาตรา 211	53
	สรุป	56
4	บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการผลักดันการร่างและจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่	57
	ความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงการคัดเลือก สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ	58
	การผลักดันร่างรัฐธรรมนูญขององค์กรพัฒนาเอกชน	63
	การประเมินโอกาสทางการเมืองขององค์กรพัฒนาเอกชน	82
	วิเคราะห์ผลสำเร็จในการผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	85
	สรุป	89
5	วิเคราะห์ความเข้มแข็งขององค์กรพัฒนาเอกชนในการผลักดันรัฐธรรมนูญ ...	90
	การแสดงบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน	90
	ผลของการผลักดัน	96
	สรุป	102
6	สรุปและข้อเสนอแนะ	104
	ข้อเสนอแนะ	112
	รายการอ้างอิง	115
	ภาคผนวก	119
	ประวัติผู้เขียน	140